

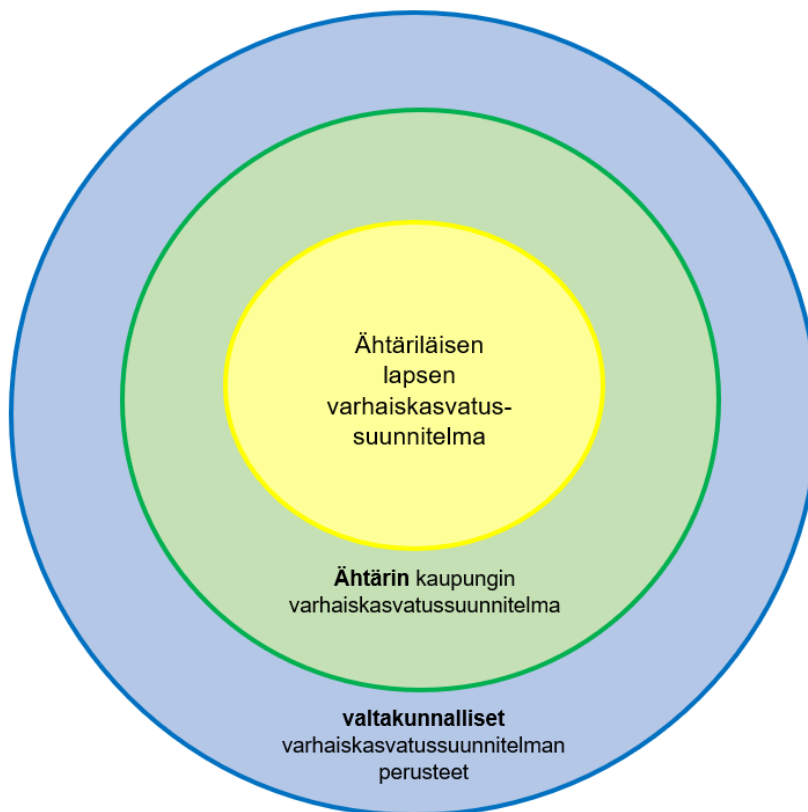
Ähtärin kaupungin Varhaiskasvatussuunnitelma

1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella annettu Opetushallituksen valtakunnallinen määräys varhaiskasvatuksen toteuttamisesta. **Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa** säädetään lapsen **oikeudesta varhaiskasvatukseen** sekä **varhaiskasvatuksen tavoitteista**. Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatusta. Esiopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma on yhdenmukainen valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu **valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista** sekä **lasten varhaiskasvatussuunnitelmista**.

Kuva: Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on kuitenkin ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Näihin periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet,

tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys.

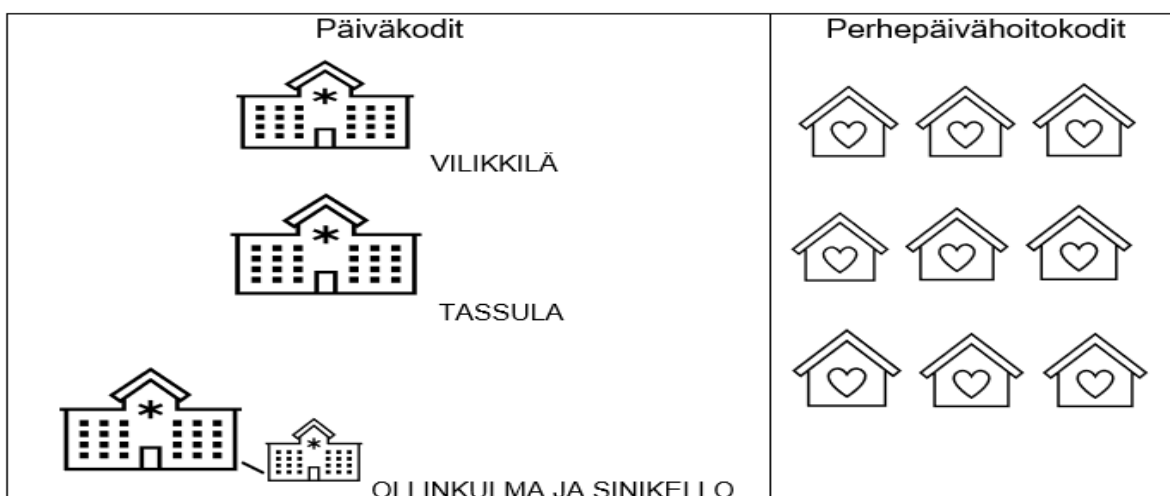
Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.

1.1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden velvoittavuus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. **Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti velvoittava määräys.**

1.2. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Ähtärissä laaditaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka koskee kaikkia päiväkoteja ja perhepäivähoitoa. **Tämän lisäksi voidaan tehdä yksikkö- ja ryhmäkohtaisia varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelmia.**

Kuva: Ähtärin varhaiskasvatus 1.8.2022

Varhaiskasvatussuunnitelmaa toteutetaan Ähtärissä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. **Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset.**

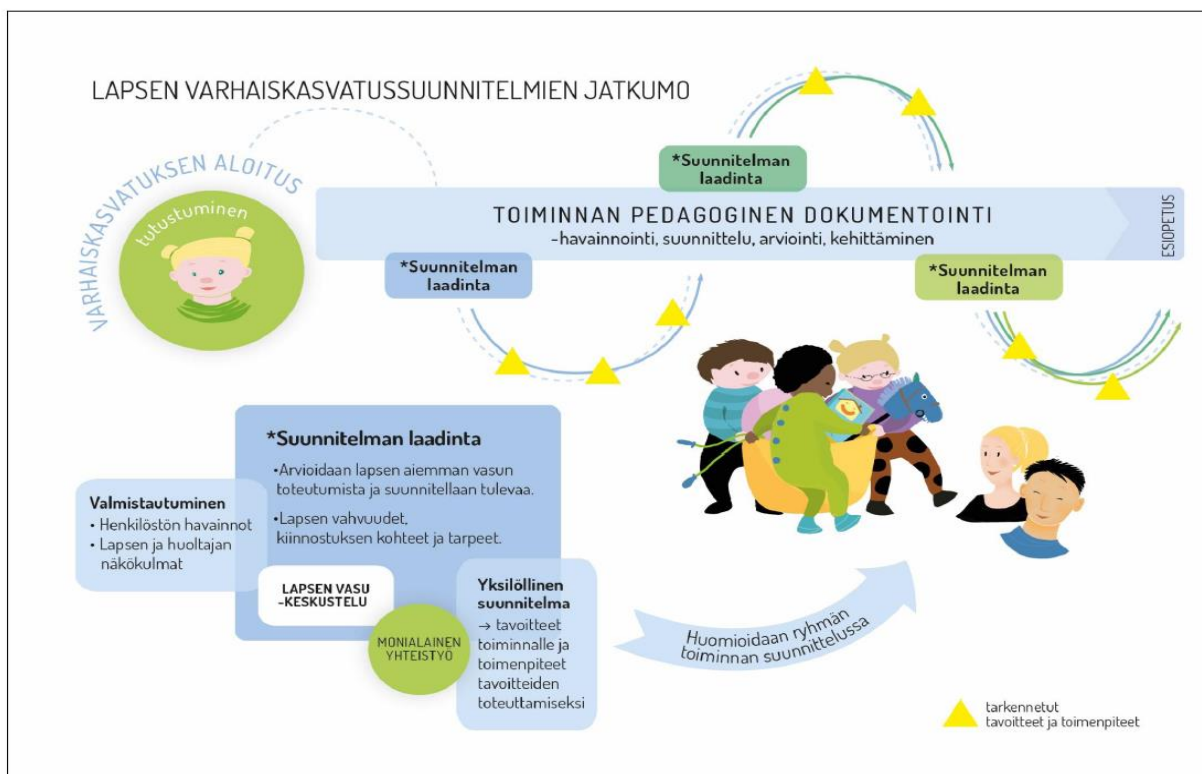
Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon muut paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat, kuten

- varhaiskasvatusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- **lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma**
- **Ähtärin kaupungin kotoutumissuunnitelma**
- **Ähtärin kaupunkistrategia**
- **Ähtärin kaupungin tasa-arvosuunnitelma**

Ähtärissä on käytössä nivelvaiheiden tiedonsiirto varhaiskasvatussyksiköstä toiseen, varhaiskasvatuksesta esiopetukseen sekä esiopetuksesta kouluun siirryttäessä.

Varhaiskasvatuksen arviointia toteutetaan paikallisesti

1.3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Kuva: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan kokonaisprosessi (Opetushallitus, oph.fi)

Jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle **laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma**, joka turvaa hänelle varhaiskasvatustilanteiden mukaisen oikeuden saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman **lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet**.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline. **Lapsen mielipide ja toiveet selvitetään ja huomioidaan suunnitelmassa**. Lapsen näkökulmia selvitetään esimerkiksi haastattelemalla, havainnoimalla ja piirroksilla. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon myös huoltajien ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden näkemykset lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä, oppimisesta, ja tuen tarpeista. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat **tavoitteet asetetaan henkilöstön pedagogiselle toiminnalle**. Ne kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla ja oppimisympäristöillä tuetaan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa **vastaa varhaiskasvatuksen opettaja**. Perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatus-

suunnitelmaa tehtäessä **voidaan tarvittaessa käyttää tukena varhaiskasvatuksen opettajan tai erityisopettajan asiantuntijuutta**. Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. On tärkeää, että lapsen huoltajien ja henkilöstön havainnot ja **näkemykset** lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta **yhdistyvät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa**. Pedagogista dokumentointia käytetään hyödyksi suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan **kirjataan lapsen tarvitsema tuki ja sen toteuttaminen**. Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa varhaiskasvatuspäivän aikana, laaditaan lääkehoitosuunnitelma osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran toimintavuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä, tai lapsen huoltajilta. **Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin, pedagogiikan toteutumiseen ja tukitoimien vaikuttavuuteen**.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet sekä lapsen kiinnostuksen kohteet
- lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi sekä toteutumisen arviointi
- lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki (luku 5)
- mahdollinen lääkehoitosuunnitelma
- lasten, henkilöstön ja huoltajien yhdessä sopimat asiat
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
- tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu, ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kirjataan Päikky-järjestelmään.

Lapsi vaihtaa varhaiskasvatuspaikkaa Ähtärissä	lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy Päikky-järjestelmässä lapsen mukana uuteen yksikköön
Lapsi siirtyy esiopetukseen	tiedonsiirtopalaverissa käydään läpi tiedonsiirtolomake, joka on täytetty varhaiskasvatuksessa ja käyty läpi huoltajien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma siirtyy Päikky-järjestelmässä esiopetukseen
Lapsi jää pois varhaiskasvatuksesta	lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tulostetaan ja toimitetaan kaupungintalolle arkistoitavaksi. Jos lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen toisella paikkakunnalla, toimitetaan pyynnöstä kopio lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta

Kuva: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arkistointi

1.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Ähtärin varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma **laaditaan varhaiskasvatustavan mukaisesti**. Ähtärissä varhaiskasvatussuunnitelma tehdään kuntakohtaisena. Esiopetuksen osuudesta paikallisessa vasussa vastaa Ollinkulman päiväkoti.

Paikallinen moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatussuunnitelmassa toteutetaan Vekaratyön kautta. Muita yhteistyötahoja ovat mm. huoltajat, Ähtärin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vanhempainyhdistys Varpaat ry, sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä kolmannen sektorin toimijat.

Ähtärin varhaiskasvatussuunnitelma on luettavissa kaupungin verkkosivuilla. Ähtärin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta sekä päivityksestä vastaa varhaiskasvatuspäällikkö.

2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Ähtärin sijainti, vesistöjen ja metsien äärellä, sekä osallistava ja aktiivinen varhaiskasvatus mahdollistaa monipuolisen ja laadukkaan sosiaalista pääomaa kasvattavan oppimisympäristön eri varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa.

2.1. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Ähtärissä varhaiskasvatusta tarjoavat kolme päiväkotia sekä perhepäivähoitajat. Päiväkodeissa tarjotaan ryhmämuotoista ja suunnitelmallista varhaiskasvatusta, jossa korostuu pedagogiikka. Ähtärin päiväkodeissa toimitaan lapsen kasvua kokonaisvaltaisesti tukevissa pienryhmissä. Leikki, läsnäolo, luonto, yhdenvertaisuus, yhteistyö ja vuorovaikutus sekä osallisuus ovat jokapäiväisiä pedagogisia tavoitteita koko varhaiskasvatuksessa.

Päiväkotiryhmissä työskentelee varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Tassulan päiväkodissa toimii kolme ryhmää; Puput, Ketut ja Nallet. Päiväkodin keskeinen sijainti mahdollistaa keskustan palveluiden sekä esimerkiksi rantapuiston, kirjaston ja liikuntahallin hyödyntämisen luontevana osana toiminta- ja oppimisympäristöä.

Vilikkilän päiväkodissa toimii kolme ryhmää; Jekut, Metkut ja Temput. Kaupungin vuoro- hoito on keskitetty Vilikkilään. Päiväkodin välittömässä läheisyydessä sijaitsevat oppimisympäristöä hyvin täydentävät monipuoliset ulkoilu- ja retkeilymahdollisuudet, kuten mustikka- vuoren metsät, uimaranta, pururadat ja liikuntakeskus.

Ollinkulman päiväkodissa järjestetään esiopetusta ja esiopetusikäisten lasten täydentävää varhaiskasvatusta. Esiopetusta ohjaa Ähtärin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma. Tilat sijaitsevat lähellä keskeisiä palveluja, esimerkiksi liikuntahalli, kirjasto ja tekonurmikenttä ovat aivan vieressä. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta ovat samassa rakennuksessa esiopetuksen kanssa, joten yhteistyö on päivittäistä. Ollinkulman satelliittiryhmänä toimii **Sinikello**, jossa tarjotaan varhaiskasvatusta.

Perhepäivähoitokodeissa toiminta on kodinomaista, pienessä ryhmässä tapahtuvaa varhaiskasvatusta, jossa korostuvat perushoito ja leikki. Lasten osallisuus toimii tekemisen lähtökoh- tana ja yksilöllisyyden huomioimisella vahvistetaan lapsen itsetuntoa oppimisen pohjana. Perhepäivähoitokodit sijoittuvat eri asutusalueille Ähtärissä.

Varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen välinen yhteistyö rikastaa lapsen toimintaympäristöä ja vahvistaa lapsen käsitystä lähiympäristöstä. Perhepäivähoitajilla on mahdollisuus käyttää päiväkodin tiloja ja osallistua toimintaan esim. erilaisiin tapahtumiin ja retkiin. Perhepäivähoitajat kokoontuvat leikkipuistoissa ja järjestävät tiimeittäin mm. retkiä. Perhepäivähoidossa oleville lapsille on nimetty varahoitopaikka päiväkodeista.

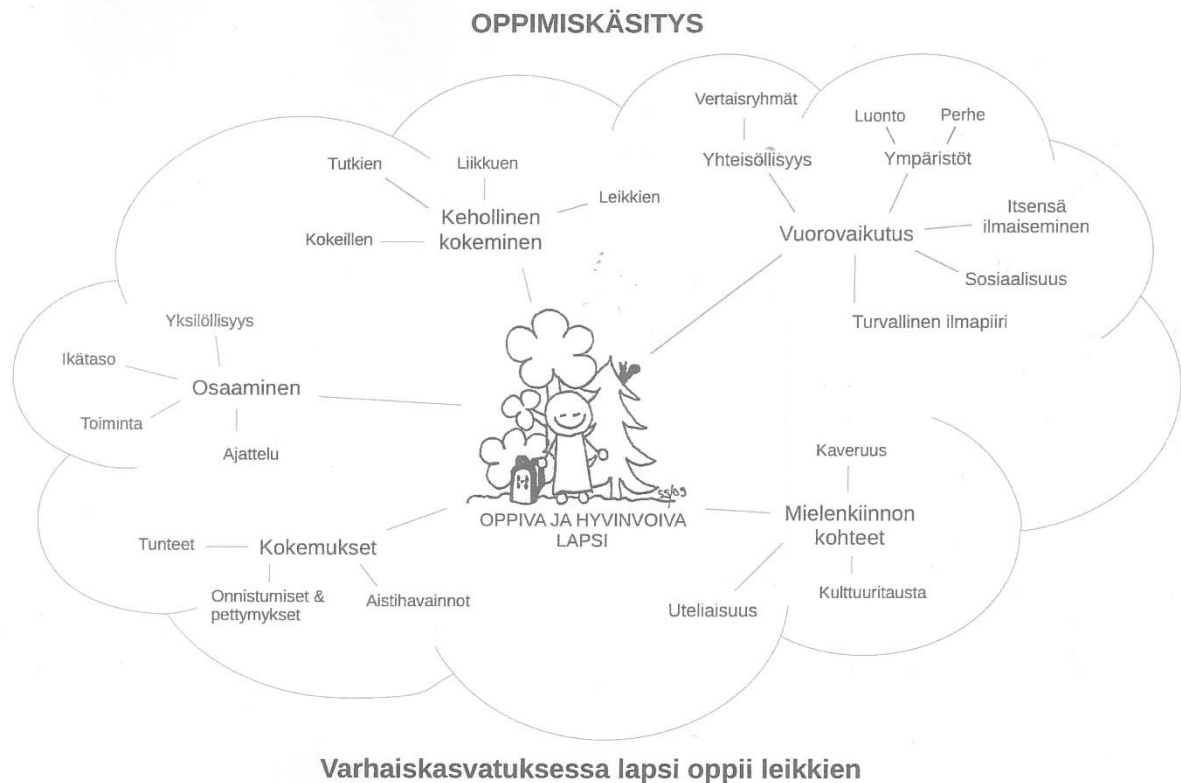
2.2. Ähtäriläisen varhaiskasvatuksen arvoperusta

Ähtärin varhaiskasvatuksen arvot pohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä kaupunkistrategian arvoihin. Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada riittävää ja oikea-aikaista tukea, jota tarjotaan inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Kuva: Huoltajien ja henkilöstön ajatuksia arvoista

2.3. Oppimiskäsitys

2.4. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät konkreettiset toimintatavat, käytännöt ja niiden arviointi kirjataan yksikön toimintasuunnitelmaan. Tavoitteena on yhteistoiminnallinen oppiminen, osallisuus sekä tasa-arvon toteuttaminen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteita arvioidaan yhdessä lasten, tiimien, työyhteisön ja huoltajien kanssa säännöllisesti.

Lapset oppivat arjen pienissä hetkissä. Oppiminen ja ajattelu kehittyvät positiivisessa ja kannustavassa ympäristössä. Lasta rohkaistaan kokeilemaan, kyselemään ja esittämään omia mielipiteitään sekä ajattelemaan itsenäisesti. Lapsen itsetunto vahvistuu aikuisen positiivisen huomion avulla. Lapset suunnittelevat ja rakentavat aktiivisesti oppimisympäristöään ja sitä muokataan lasten ehdotusten pohjalta. Tärkeänä pidetään, että lapsella on arjen tilanteissa vaikutusmahdollisuuksia ja että lapsi kokee tulevansa kuulluksi. Osallisuus näkyy arjessa mm. keskusteluissa, leikkivalinnoissa, toiveissa, ehdotuksissa ja piirroksissa sekä havainnoissa lapsen olemista, leikkejä ja puheita.

Lapsilla tulee olla päivittäinen mahdollisuus liikkumiseen ja liikunnan iloon. Varhaiskasvatuksen toiminnassa tulee näkyä henkilöstön tietoisuus liikkumalla oppimisen tehokkuudesta ja kyky yhdistää liikunta opittavaan asiaan. Henkilöstö kannustaa aktiiviseen työskentelyyn ja mahdollistaa toiminnallisen ympäristön. Lapsella on oikeus valita erilaisia työskentelytapoja. Ähtäri on luontokaupunki. Luonto on lähellä, joten se on sekä liikkumis-/leikkipaikkana että oppimisympäristönä tärkeä. Liikkumismahdollisuuksia erityisesti ulkona on runsaasti eri puolilla Ähtäriä.

Kuva: Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus)

Yhdenvertaisuus koetaan tärkeänä Ähtäriin varhaiskasvatuksessa. Henkilöstö tiedostaa oman toimintansa ja asenteensa vaikutukset niin lapsiin kuin muihin aikuisiin ja toimii esimerkkinä. Vuorovaikutuksessa on keskeistä kyky ja halu toimia moninaisten perheiden kanssa. Kaikilla perheillä on oma yksilöllinen perhekulttuurinsa, joka huomioidaan yhteistyössä. Lapsiryhmässä keskustellaan eri kulttuureista sekä tutustutaan lasten ja perheiden tapoihin. Samalla opetellaan hyväksymään erilaisia tapoja toimia ja elää. Näin tuetaan lapsen myönteisen suhteen luomista moninaiseen ympäristöön, jossa kohtaavat eri kulttuurit, kielet ja katsomukset. Omaan ja muiden kulttuuriin tutustuminen ja monipuolisten yhteistyötaitojen opettelu luovat hyvän pohjan lapsen vuorovaikutustaidoille.

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta. Digitaalinen osaaminen perustuu varhaiskasvatussuunnitelmaan. Käytetyt ohjelmat ovat turvallisia ja lapsen taitoja kehittäviä. Lasten tuottamaa kulttuuria, taidetta ja ilmaisua tuetaan mediakasvatuksen keinoin. Digitaalisia välineitä hyödynnetään esimerkiksi leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa

sekä dokumentoinnissa. Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan käyttämällä ohjelmia mm. Päikky ja Pedanet. Esiopetuksessa huoltajien kanssa viestimiseen käytetään lisäksi Wilmaa.

Varhaiskasvatuksessa halutaan tuoda esille suomalaisen perinteen ja tapakulttuurin lisäksi myös ähtäriläisyyttä ja sen kulttuuriperintöä. Lasten kanssa tutustutaan esimerkiksi paikalliseen museoon, näyttelyihin, esityksiin ja konsertteihin sekä eläinpuistoon. Päiväkodilla käy vierailijoita ja vietetään juhlia, valmistetaan juhlapäiviin liittyviä ruokia sekä luetaan monipuolisesti kirjallisuutta.

3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on jatkuvasti muutoksessa oleva kokonaisuus. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan ja syvennetään myönteistä ja lämmintä vuorovaikutusta oppivassa ja rakentavassa ilmapiirissä. Luottamus lapseen ja lapsen osaamiseen sekä hyvän huomaaminen kaikissa yhteisön jäsenissä luo pohjan osallisuuteen pohjautuvalle pedagogialle. Inklusiivisuus on kaikkia lapsia koskeva ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvä periaate, arvo ja kokonaisvaltainen tapa ajatella. Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään lasten, henkilöstön ja huoltajien osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Inklusiio liittyy niin lapsen varhaiskasvatuspaikkaa koskeviin järjestelyihin kuin kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen.

3.1. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on yhteisesti luotu arvoperusta ja inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa jokainen lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Oman, tiimin ja työyhteisön työn arviointi sekä asiakkailta saatava palaute muodostavat pohjan varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseksi. Yhteisön yhteinen oppiminen pohjautuu sen jäsenten osaamiseen sekä yhteiselle halulle kehittää toimintakulttuuria. Muutokset ympäröivässä yhteiskunnassa sekä oman yhteisön sisällä, luovat toimintaan kehittämistarpeita, joihin pyritään vastaamaan uudistamalla inklusiivisia toimintatapoja paikallisessa varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa.

Johtamisella mahdollistetaan kokonaisuuden tavoitteellinen ja suunnitelmallinen arviointi ja kehittäminen sekä inklusiivisesti toteutettu pedagoginen toiminta, säännölliset suunnittelupäivät ja -palaverit sekä kehityskeskustelut. Henkilöstön pedagogisen osaamisen arvostaminen, hyödyntäminen ja kehittäminen nähdään tärkeänä voimavarana varhaiskasvatukselle ja sen inklusiivisuuden kehittämiseksi. Inklusion tavoite kattaa koko varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin, ja se on jatkuvasti kehittyvä prosessi sekä tavoite kohti jokaisen lapsen täysimääräistä osallisuutta. Inklusion tavoitteena on, että jokainen lapsi saa kokea oppimisen iloa, kuulua ryhmään, oppia vertaisiltaan ja kasvaa potentiaaliinsa, omaan tahtiinsa ja omien edellytystensä mukaisesti.

Osallisuutta, yhteisöllisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tukeva inklusiivinen varhaiskasvatus toimii vuorovaikutuksessa, kuunnellen ja havainnoiden tasavertaisesti kaikkia sen jäseniä. Varhaiskasvatuksessa arvot tulevat näkyväksi yhdessä sovittuihin asioihin ja toimintatapoihin sitoutumisena sekä arjen valintoina. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, tulla kuulluksi ja nähdäksi. Lapsille annetaan mahdollisuus kiireettömään leikkirauhaan sekä monipuoliseen ja oppimista tukevaan toimintaympäristöön.

Varhaiskasvatuksessa sitoudutaan pitämään huolta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta sekä hyvinvoinnista mm. ajantasaisilla turvallisuusohjeilla ja lasten henkilökohtaisilla lääkehoitosuunnitelmillä. Työntekijä perehdytetään työhönsä.

3.2. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen ja esteetön oppimisympäristö. Oppimisympäristö on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus, joka syntyy yhdessä tekemällä ja on osa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaympäristöä. Kokemus oppimisympäristöstä on yksilöllinen ja siihen vaikuttaa yhteisön jäsen itse, yhteisön sosiaaliset suhteet, ilmapiiri ja vuorovaikutus sekä fyysinen ympäristö. Kaikki yhteisön jäsenet otetaan mukaan oppimisympäristöjen suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin. Osallisuuteen perustuvassa oppimisympäristössä lapset saavat näkyä ja kuulua, heidän toiveitaan kuunnellaan. Varhaiskasvatuksessa keskeistä on tunneilmapiiri, jossa kasvattajien sensitiivisyys kohdata lapset yksilöinä sekä taito tunnistaa psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön merkitys ryhmän hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. Hyvän tunneilmapiirin kehittymistä edistää pienryhmätoiminta, jossa yhdistyy

lapsen kokemus ryhmään kuulumisesta, sen tärkeänä jäsenenä olemisesta sekä laadukas pedagoginen toiminta.

Oppimisympäristö suunnitellaan ja rakennetaan kiireettömäksi ja muunneltavaksi eri toimintoihin sekä eri kokoisille ryhmille. Turvallisessa ilmapiirissä erilaisten tunteiden näyttäminen on sallittua, ja kasvattaja auttaa lapsia tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän kysymyksiinsä vastataan. Tilat järjestetään siten, että ne mahdollistavat työrauhan ja mahdollisuuden omatoimisuuteen ja osallisuuteen. Tilat tarjoavat lapsille vaihtoehtoja monipuoliseen ja mieluisaan tekemiseen. Lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja toimintaympäristön rakentamiseen. Lähimetsät ja puistot oppimisympäristöinä mahdollistavat lapsille kokemusmaailman laajentumisen ja toiminnan monimuotoisuuden

3.3. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Monipuolinen yhteistyö vahvistaa varhaiskasvatuksen toteutumista. Tiedon ja osaamisen jakaminen sekä yhteistyön kehittäminen eri tahojen kanssa monipuolistavat ja laajentavat varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria.

3.3.1 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien toiveita sekä tietoa omasta lapsesta kuunnellaan ja otetaan huomioon hakemisympäristössä sekä muodostettaessa lapsiryhmiä. Yhteistyö perustuu kunnioittavaan, avoimeen ja aktiiviseen vuorovaikutukseen. Yhteinen sitoutuminen ja molemminpuolinen luottamus tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja oppimista sekä yhdessä tehdyn varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista ja arviointia.

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa alkaa tutustumisen yhteydessä aloituskeskustelulla. Näissä käydään läpi peruskäytänteet, kuten hoitoajat sekä lapsen arkirutiinit ja tavat. Jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä varhaiskasvatussuunnitelma. Päivittäiset keskustelut tuonti- ja hakuhetkinä, ovat merkittävä osa yhteistyötä ja antaa näin huoltajille arvokasta tietoa lapsen kehityksestä ja kasvusta. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyön välineenä toimii Päikky, johon lasten varhaiskasvatussuunnitelmat kirjataan. Lisäksi järjestelmä mahdollistaa hoitoaikojen varaamisen sekä tiedottamisen ja viestinnän.

3.3.2. Monialainen yhteistyö

Ähtärissä tehdään monialaista yhteistyötä lapsen tarpeita vastaavasti neuvolan ja muiden perhepalveluiden toimijoiden kanssa. Monialaiset yhteistyöryhmät kokoontuvat säännöllisesti. Monialaisen yhteistyön käytänteitä tuen aikana kuvataan lisää luvussa 5.

Laajaan 4-vuotiaan terveystarkastukseen sisältyy varhaiskasvatuksen henkilöstön laatima arvio lapsen hyvinvoinnista ja kehityksestä. Huoltajat toimittavat lomakkeen neuvolaan tarkastuksen yhteydessä. Yhteistyön tavoitteena on tunnistaa lapsen ikätasoisien kehityksen eteneminen.

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään Ähtärin omia vapaa-aikapalveluja mm. liikuntapaikkoja, kirjastoa ja muita kulttuuripalveluita. Oman leimansa Ähtärin varhaiskasvatukseen tuo Ähtäri Zoo, jossa pyritään vierailemaan kerran toimintakauden aikana.

4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Tavoitteellisen ja inklusiivisen toiminnan perustan varhaiskasvatuksessa luovat arvoperusta ja oppimiskäsitys sekä niihin pohjautuva toimintakulttuuri, monipuoliset oppimisympäristöt, yhteistyö ja tuki. Lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristöönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana, samoin kuin luvussa 4.4 kuvatut oppimisen alueet.

4.1. Pedagoginen dokumentointi

Tavoitteellisen ja laadukkaan pedagogisen sekä inklusiivisen toiminnan edellytyksenä on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen. Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi tuo näkyväksi lasten tiedot, taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet, jotka ovat toiminnan suunnittelun perustana. Jatkuva havainnointi tekee pedagogista työtä näkyväksi ja auttaa arvioimaan toimintaa yhdessä henkilöstön, lasten ja huoltajien kanssa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinta on tärkeä osa pedagogisen dokumentoinnin prosessia. Se tukee merkittävästi toiminnan pedagogista lapsi- ja ryhmäkohtaista suunnittelua varhaiskasvatuksessa. Suunnitelmallista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lapselle annettavan tuen tarpeiden arvioinnissa.

Mahdollisia dokumentointikäytäntöjä Ähtärin varhaiskasvatuksessa:

- Varhaiskasvatussuunnitelmien/esiopetussuunnitelmien laadinta
- Kyselyt ja arvioinnit toiminnasta huoltajille
- Kasvunkansio; tekee lasten kasvua ja oppimista näkyväksi. Kansioihin kerätään materiaalia varhaiskasvatusajalta.
- Päivittäinen dokumentointi; lasten toiminnan havainnointi ja kirjaaminen, päivittäiset keskustelut vanhempien ja lasten kanssa, kuvaaminen (esim. pedagoginen seinä)

4.2. Monipuoliset työtavat

Työtapojen valinnassa huomioidaan varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet ja tehtävät sekä lapsen ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toimintatavoissa painottuu toiminnallisuus, osallisuus ja luovuus. Käytettäviä työtapoja ovat leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen ilmaisu ja kokeminen. Myös digitaalisia välineitä ja sovelluksia hyödynnetään toiminnassa.

Lapsella on mahdollisuus toimia eri kokoisissa ryhmissä. Pienryhmätoiminnalla lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sekä edellytykset tulevat paremmin huomioiduksi. Lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä ratkaisemaan ongelmia yhdessä. Tavoitteena on lapsen omatoimisuuden asteittainen lisääminen, tukemalla lapsen itsenäistä tapaa toimia. Monipuoliset työtavat ja rikas oppimisympäristö mahdollistavat sen, että lapsi voi käyttää aistejaan ja koko kehoaan kokonaisvaltaisesti oppimiseen. Lapset ottavat osaa työtapojen suunnitteluun ja työtapojen valintaan omien edellytystensä mukaisesti. Lapsia kuunnellaan ja havainnoidaan, jolloin heillä on mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöön ja toteutukseen.

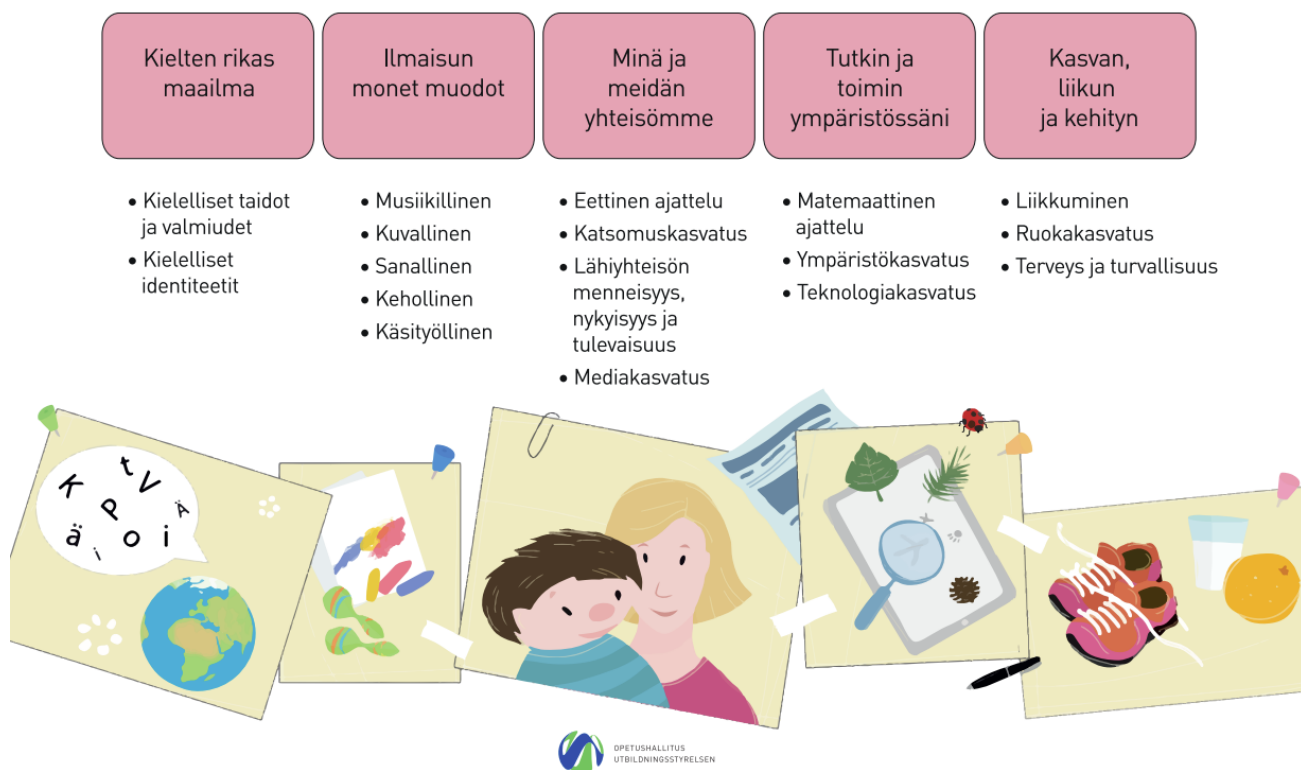
4.3. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa, jonka avulla lapsi kehittyy ja oppii. Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus osallistua leikkiin omien taitojen ja valmiuksien mukaisesti ja henkilöstön tuki on siinä ensiarvoisen tärkeä. Henkilöstön rooli on auttaa lasta leikin aloittamisessa, sekä rikastaa ja edistää leikkiä. Henkilöstö tukee läsnäolollaan muun muassa leikin aikana tapahtuvaa vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Leikki lisää myönteistä tunneilmastoa ja yhteisöllisyyttä. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä.

Yhdessä lasten kanssa rakennetaan lapsen näköinen ympäristö, joka mahdollistaa monipuolisten leikkien toteutumisen ja tukee lapsen mielikuvituksen kehittymistä. Leikkiympäristöä rakennettaessa henkilöstö huomioi lapsen ikä- ja kehitystason. Tällaisessa ympäristössä asiantuntijavälitteet, pelit ja lelut ovat lasten tasolla ja aina saatavilla. Leikin syntymistä tuetaan tarjoamalla lapsille aikaa, rauhaa ja tilaa. Toimintaympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, ja niiden tulee tukea lapsen leikkiä. Tämä tukee myös pitkäkestoisen leikin toteutusta varhaiskasvatuksessa. Lasten leikkejä havainnoimalla saadaan tietoa lasten mielenkiinnon kohteista, joita hyödynnetään toiminnan ja leikkiympäristön suunnittelussa. Leikkejä **havainnoidaan ja dokumentoidaan**. Havaintoja käytetään leikin ja muun toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen. Tavoitteena on lasten mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun kuuntelemalla heitä ja havainnoimalla lasten leikeistä heitä kiinnostavia asioita. Huoltajien kanssa käydyistä keskusteluista saadaan tietoa lapsen leikeistä kotona, mitä hyödynnetään suunniteltaessa varhaiskasvatuksen leikkiympäristöjä.

4.4. Oppimisen alueet

Oppimisen alueet

Kuva: Opetushallitus, 2017

Oppimisen alueiden tavoitteet, lasten mielenkiinnon kohteet ja osallisuus luovat perustan pedagogiselle suunnittelulle ja toteutukselle. Lasten osallisuuden huomioiminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yhteisen lapsi- ja oppimiskäsityksen jakamista. Lapsi nähdään osaavana ja pystyvänä toimijana. Luottamus lapseen ja lapsen osaamiseen on edellytys osallisuuteen pohjautuvalle pedagogiikalle.

Lapsille tarjotaan **monipuolisia kokemuksia** oppimisen eri osa-alueilta. Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta mahdollistaa ilmiöiden laajemman tarkastelun ja tutkimisen. Pedagoginen toiminta suunnitellaan edistämään lasten kehitystä ja oppimista. Toiminnan keskeinen lähtökohta on lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset.

Ähtärin varhaiskasvatuksen painotuksia. Lasten kuulluksi tuleminen ja lapsen aloitteisiin vastaaminen ovat keskeisiä asioita **vuorovaikutustaitojen** oppimisessa. Myös se, että **lapsi tuntee kuuluvansa ja olevansa tasavertainen jäsen ryhmässään** luo pohjaa näiden taitojen oppimiselle. Lasta ohjataan **huomaamaan hyvä itsessä ja toisissa** sekä luomaan **kun-**

nioittava suhde ympäristöön. Tavoitteena onkin luoda varhaiskasvatuksessa toimintatapoja, jotka vahvistavat yhteisöllisyyttä ja näin myös lapsen **sosiaalisia taitoja** parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsen **kuuleminen**, keskustelut lasten kanssa ja aikuisen aito **läsnäolo** sekä **pienryhmätoiminta** ovat arkipäiväistä toimintaamme, jotka omalta osaltaan vahvistavat kyseisiä taitoja varhaislapsuudessa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **monipuoliseen liikkumiseen** ja heille tarjotaan mahdollisuuksia kokea liikunnan riemu muokkaamalla ympäristöä liikkumiseen innostavaksi ja kannustamalla. Lasten kanssa tutustutaan **digitaalisiin** välineisiin ja sovelluksiin, niiden toimintaan ja turvalliseen käyttöön.

4.5. Kieli ja kulttuuritietoisuus varhaiskasvatuksessa

Kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen **monimuotoisuus näkyy varhaiskasvatuksen toiminnassa ja oppimisympäristössä.** Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa pohditaan kieliin, katsomuksiin ja uskontoihin sekä kulttuurisiin tapoihin, tottumuksiin ja juhliin liittyviä kysymyksiä yhdessä kaikkien lasten kanssa. Näiden asioiden käsittely luo pohjaa lapsen **oman maailmankuvan rakentumiselle.** Varhaiskasvatuksen tehtävä on lisäksi välittää eteenpäin lasta ympäröivää kulttuuriperintöä. Lapset oppivat toisiltaan sellaisia tietoja ja taitoja, jotka ovat edellytyksenä monimuotoisessa suomalaisessa yhteiskunnassa elämiselle.

Monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa on ensiarvoisen tärkeää, että henkilöstö luo **luottamukselliset suhteet** lasten huoltajiin. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatus toiminnan tavoitteista, sisällöistä sekä menetelmistä. Lapsen varhaiskasvatusta suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä huoltajien kanssa sekä **sovitaan yhteisistä toimintatavoista** keskustellen. Yhdessä sovitaan kulttuuristen ja uskonnollisten juhlien **huomioon ottamisesta lapsiryhmän toiminnassa.**

Vieras- ja monikielisten lasten suomen kielen taidon kehittymistä tuetaan **lasten tarpeista lähtien.** Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia oppia suomea toisena kielenä **monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen** avulla. Tavoitteet toiminnalle kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suomen kielen taidon kehittymistä ja siihen annettun tuen vaikuttavuutta **arvioidaan säännöllisesti.** Lapsen kielen kehitykseen liittyvä suomen kieleen tutustuminen ja opettelu eivät ole osa varhaiskasvatuksessa annettavaa, luvun 5 mukaista tukea, vaan on osa varhaiskasvatuksen toimintaa.

4.6. Vuorohoidon pedagogiikka

Vuorohoitoa järjestetään varhaiskasvatuslain mukaisesti aikaisin aamulla, iltaisin, öisin, viikonloppuisin sekä arki- ja juhlapyhinä, Vilikkilän päiväkodin Metkut -ryhmässä.

Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta, vaan sitä järjestetään huoltajien pääsääntöisen työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi poikkeavin ajoin.

Vuorohoitolapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen on usein epäsäännöllistä, eriytmistä ja ennakoimatonta. Epäsäännöllisyys huomioidaan ryhmän pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa luoden arjesta tuttua ja turvallista sekä mahdollistaen lapsen osallistumisen toimintoihin. Vuorohoidon tavoitteena on huolehtia siitä, että lapsella on poikkeavista hoitoajoista huolimatta mahdollisuus varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen toimintaan.

Vuorohoidon pedagogiikkaa tuetaan mm. seuraavin keinoin:

- Tuttu toimintaympäristö (oma kaappi ja naulakkopaikat)
- Kuvallinen päivä- ja viikkojärjestys sekä henkilöstön kuvallinen työvuorolista
- Toiminta sovitetaan vastaamaan lapsen vireystilaa ja lapselle ominaista vuorokausirytmää
- Pitkäkestoiset projektit ja leikit hyödyntäen koko vuorohoitoyksikön tilat ja materiaalit
- Arjen dokumentointi
- Yhteiset toimintatavat ja tiedon jakaminen kodin, vuorohoidon sekä yksikön muiden ryhmien välillä
- Lasten toiminta tuodaan näkyväksi huoltajille ja henkilöstölle Pedaseinällä
- Vuorohoidon henkilöstön välistä tiedonkulkua ylläpidetään kirjallisella raportoinnilla

Kuva: Esimerkki vuorohoidon toiminnasta sekä sen dokumentoinnista pedaseinällä

5 Lapsen tuki

Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että tuen tarve tunnustetaan mahdollisimman varhain ja lapselle järjestetään hänen kehitystään ja oppimistaan edistävä varhaiskasvatusympäristö sekä mahdollinen muu tarvittava tuki heti tarpeen ilmettyä. Mitä aikaisemmin lapsi saa tarvitsemaansa tukea, sitä paremmin voidaan välttää vaikeuksien lisääntyminen.

5.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Lapsen tuen pohjana on kaikille lapsille yhteinen, laadukas varhaiskasvatus, jossa lasten erilaisiin tuen tarpeisiin vastataan monipuolisesti ja oikea-aikaisesti. Tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana on huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai aiemmin todettu tuen tarve, joka huoltajia pyydetään kirjaamaan varhaiskasvatushakemukseen. Aloite lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi voi tulla myös lastenneuvolasta, terapeuteilta tai muilta sosiaali- ja terveysalan toimijoilta. Lapsen tukea järjestetään yleisellä, tehostetulla ja erityisellä tasolla inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuki tuodaan osaksi lapsen oman ryhmän toimintaa pedagogisin, rakenteellisin ja/tai hoidollisin keinoin.

5.2. Yhteistyö tuen aikana

Yhteistyö huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on osa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamista. Tuen aikana yhteistyön merkitys korostuu ja tiivis yhteistyö on yksi lapsen tuen muodoista. Huoltajat suunnittelevat ja arvioivat lapsen varhaiskasvatusta ja siellä tarjottua tukea yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja muiden mahdollisten lapsen kanssa toimivien asiantuntijoiden kanssa.

Moniammatillinen yhteistyö. Ähtärin varhaiskasvatuksen moniammatillisen yhteistyön kivijalka on Vekara-yhteistyö, joka on tukenut alle kouluikäisiä lapsia jo viidellä vuosikymmenellä. Vekara-työtä kehitetään jatkuvasti IsoVekara-työryhmässä.

KUVIO: Ähtärissä monialaista yhteistyötä suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan IsoVekara-työryhmässä, joka kokoontuu kaksi kertaa toimintakaudessa

MiniVekara-työryhmät kokoontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa. Kokoonpanoon voivat kuuluvat varhaiskasvatuksen edustajien lisäksi lastenneuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat, psykologi, perheneuvoja, terapeutit, perhetyöntekijä/-ohjaaja sekä lastensuojelun edustaja. MiniVekara-työryhmät keskittyvät yksittäisten lasten tukipolkujen ja tuen kysymysten pohtimiseen. Huoltajilta pyydetään aina lupa siirtää lasta koskevia tietoja.

5.3. Tuen toteuttaminen

Varhaiskasvatukseen osallistuminen antaa hyvän pohjan lapsen kehitykselle ja oppimiselle. Erilaisin pedagogisin järjestelyin ja toimintatavoin ennaltaehkäistään vaikeuksien syntymistä. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, lapselle määritellään sopivin tuen taso ja muodot.

Lapsen tuen tarve voi olla hetkellistä ja pientä, jolloin tilanteeseen pystytään vaikuttamaan pienin muutoksin nopeasti. Joskus lapsi tarvitsee pitkäaikaisempaa ja vahvempaa tukea, jolloin käytössä voi olla useampia tukitoimia. Aloitteen tuen tarpeen arvioinnista voi tehdä varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäksi huoltajat tai muut asiantuntijat.

Kolmitasoisien tuen malli **vahvistaa lapsen oikeutta saada riittävää tukea oikea-aikaisesti ja joustavasti**. Tukea annetaan lapselle niin kauan ja niin vahvana kuin on tarpeen. Annetun

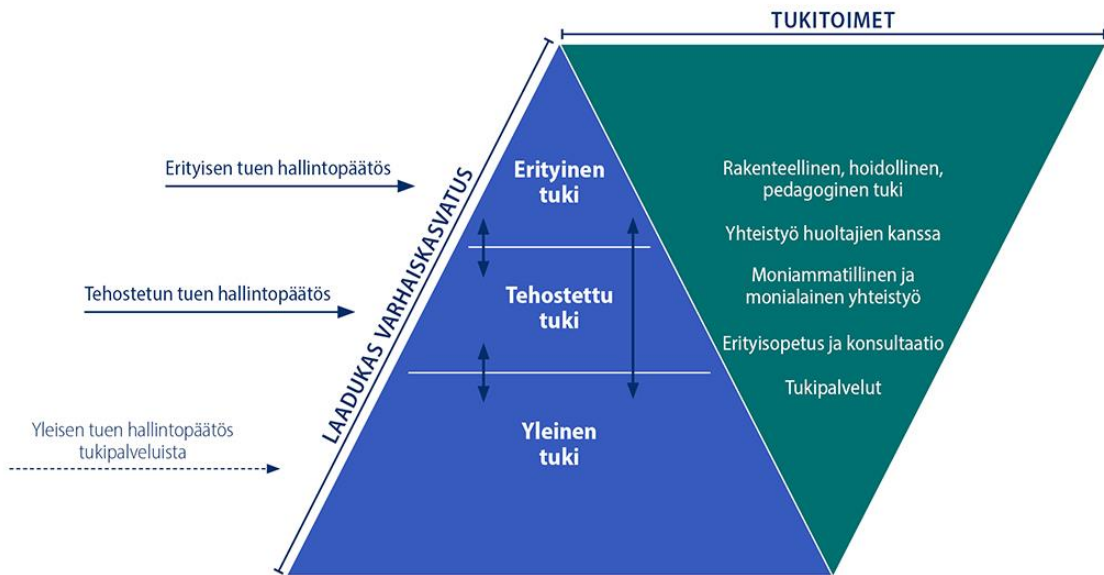
tuen vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Varhaiskasvatuspäällikkö **tekee hallintopäätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista.**

Yleisellä tuella vastataan lapsen lyhytkestoiseen tai kevyempään tuen tarpeeseen. Tuki sisältää yksittäisiä tuen muotoja. Yleisen tuen järjestäminen vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogista osaamista ja lapsen kehityksen tuntemista sekä tuen tarpeen varhaista tunnistamista. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tuen tarpeen arvioinnista ja tuen suunnittelusta yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta rakentuva toiminta ja toimintaympäristön suunnitteleminen, järjestäminen ja muokkaaminen perustuvat lasten tarpeisiin. Yleisessä tuessa henkilöstöllä on mahdollisuus konsultoida varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja havainnoi lasta ja lapsiryhmää ja osallistuu yhteistyöhön huoltajan kanssa. Myös huoltajat voivat olla suoraan yhteydessä varhaiskasvatuksen erityisopettajaan.

Tehostettuun tukeen siirrytään, kun lapsen tuen tarve on vahvempaa ja yksilöllisempää. Tehostettu tuki on säännöllistä ja edellyttää jatkuvaa toiminnan mukauttamista. Tehostettuun tukeen kuuluvat pedagogisten järjestelyiden lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan ohjaus ja konsultaatio, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot ja säännöllinen monialainen yhteistyö. Tuen tarvetta arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja muiden mahdollisten lapsen kanssa toimivien asiantuntijoiden kanssa. Siirtyminen tehostettuun tukeen ja tuen muodot kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jonka pohjalta varhaiskasvatuspäällikkö tekee hallintopäätöksen.

Erityistä tukea annetaan lapselle, jolla on tarve kokoaikaiseen, jatkuvaan ja yksilölliseen tukeen. Varhaiskasvatuksessa erityistä tukea tarvitsevien lasten tuen tarve johtuu pääsääntöisesti vaikeasta vammasta, sairaudesta tai kehityksen viivästyelmästä ja heidän tuen tarpeensa ennakoi pidennettyä oppivelvollisuutta. Varhaiskasvatuspäällikön tekemä hallintopäätös erityiseen tukeen siirtymisestä perustuu huoltajien kanssa moniammatillisesti tehtyyn, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattuun selvitykseen ja/tai lääketieteelliseen lausuntoon. Erityisessä tuessa tehdään säännöllistä moniammatillista yhteistyötä ja ryhmän henkilöstö saa varhaiskasvatuksen erityisopettajan tiivistä ohjausta ja konsultaatiota. Erityiseen tukeen kuuluvat pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot.

Varhaiskasvatuksessa toteutettava tuki

Kuva: Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus, oph.fi)

Pedagogisen tuen pohjana on laadukas varhaiskasvatuksen henkilöstön toteuttama pedagogiikka, joka huomioi lasten tarpeet opetuksen, kasvatuksen ja hoidon näkökulmasta. Mahdollisia haasteita ennaltaehkäistään ja tuetaan pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtaidoilla, joita ovat mm. suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu, oppimisympäristön muokkaus ja selkeä päiväjärjestys sekä päivittäisten toimintojen rytmittäminen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultoiva tai jaksottainen tuki sekä tarvittaessa lapsikohtainen ohjaaminen, viittomien ja kuvien käyttö tai muu kielen ja kommunikoinnin tukeminen ovat myös pedagogisia järjestelyitä.

Rakenteellisen tuen muotoja ovat henkilöstön osaamisen lisääminen tuen tarpeen arvioinnissa ja toteuttamisessa sekä erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen. Rakenteellisena tukena voidaan vahvistaa henkilöstörakennetta. Apuvälineiden käyttäminen, esteettömyyden huomioiminen, tulkitsemis- ja avustamispalvelut ja pienryhmät ovat yksi rakenteellisen tuen muoto. Tarvittaessa voidaan lisätä henkilöstöresurssia ryhmään ja/tai käyttää rakenteellisia kertoimia tukea tarvitsevilla lapsilla.

Alle 3-vuotiaat	Yli 3-vuotiaat
<ul style="list-style-type: none"> • Tehostetun tuen piirissä oleva lapsi, lisäkerroin 0,5 eli yhteensä 2,25 laskennallista paikkaa • Erityisen tuen piirissä oleva lapsi, lisäkerroin 1,75 eli yhteensä 3,5 laskennallista paikkaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Tehostetun tuen piirissä oleva lapsi, lisäkerroin 0,5 eli yhteensä 1,5 laskennallista paikkaa • Erityisen tuen piirissä oleva lapsi, lisäkerroin 1 eli yhteensä 2 laskennallista paikkaa

Hoidollisen tuen muodot ovat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Terveystuennolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta. Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa **arvioidaan aina tapauskohtaisesti**, voidaanko lääkete- tai sairaushoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. **Lapsen lääkete- tai sairaushoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatustuen mukaisesta tuen tasosta**, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

Pidennetty oppivelvollisuus. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla perusteena pidennetylle oppivelvollisuudelle. Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla ensimmäistä kertaa tehtävän erityisen tuen päätöksen perusteluna tulee olla psykologin tai lääkärin lausunto. Ähtärissä hallintopäätöksen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta ja erityisen tuen antamisesta tekee sivistysjohtaja. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti jo ennen oppivelvollisuuden alkua, 5-vuotiaana. Näin oikeus oppivelvollisuutta edeltävään, maksuttomaan esiopetukseen, voi toteutua sen vuoden syksystä, kun lapsi täyttää 5 vuotta eli vuotta ennen oppivelvollisuuden alkua. Huoltaja tekee päätöksen siitä, käyttääkö lapsi oikeuden esiopetusvuoden ennen oppivelvollisuuden alkua.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevilla lapsilla oppivelvollisuus alkaa 6-vuotiaana, kun muilla oppilailla se alkaa ensimmäisellä luokalla 7-vuotiaana. Arjessa pidennetty oppivelvollisuus näky perusopetuksen ryhmäkoossa, mikäli pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas opiskelee yleisopetuksen luokalla. Silloin täytyy noudattaa 20 oppilaan ryhmäkoko kaikkilla oppitunneilla. Oppivelvollisuus päättyy kaikilla 18-vuotiaana tai sitten, kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon.

5.4. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Kun lapsi saa vahvempaa tukea, kuvataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa tavoitteet ja toimintatavat, joilla lapsen tuen tarve huomioidaan. Lasta kuullaan ikätasoon sopivalla tavalla; esimerkiksi havainnoimalla tai haastatteleamalla lasta. Suunnitelmassa kuvataan millaisin pedagogisin, rakenteellisin ja hoidollisin järjestelyin lapsi pystyy toimimaan osana ryhmää.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan yhteistyössä vähintään kerran vuodessa, mutta lapsen tarpeiden vaatiessa myös useammin. Arviointi kohdistetaan tukitoimiin, joita on suunniteltu ja toteutettu sekä tuen riittävyteen ja sopivuuteen. Yhteisen arvioinnin pohjalta määritellään lapsen tuen taso.

6 Toiminnan arviointi ja kehittäminen Ähtärissä

Arvioinnin pohjana on varhaiskasvatuksen pedagoginen laatu ja sen pohjalla vaikuttavat arvot. Arviointi on osa suunnittelua ja se on jatkuvaa. Arviointi on luonteva toiminnan suunnittelun lähtökohta ja sitä toteutetaan monella tasolla. Arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat, henkilöstö, monialainen yhteistyöverkosto, varhaiskasvatuksen johto sekä päättäjät. Arviointi on sekä laadullista että määrällistä ja se tuottaa tietoa, joka ohjaa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ja sen suunnittelua.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) mukaan arvioinnin tarkoitus on lapsen hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen edellytysten edistäminen, varhaiskasvatuslain tarkoituksen toteuttamisen turvaaminen sekä tiedon tuottaminen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi paikallisesti ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.

Kuva: Jenna Rautio